

כשאינן כיסא ליד השולחן: אסטרטגיות השפעה אלטרנטיביות של ארגוני מטופלים בתהליך עדכון סל שירותי הבריאות

ד"ר טל מורגנשטיין, ד"ר שגב שני, פרופ' דן גרינברג
המחלקה למדיניות וניהול מערכות בריאות, אוניברסיטת בן גוריון בנגב

מטרות המחקר

- לבחון ולאפיין אסטרטגיות השפעה מרכזיות שהמטופלים בישראל מפעילים כדי להשפיע על תהליכי HTA.
- להעריך את מידת האפקטיביות הנתפסת של אסטרטגיות אלה מנקודת מבטם של המטופלים ושל הגורמים המקצועיים.

רקע

במדינות רבות קיימים מנגנונים רשמיים לשיתוף מטופלים בתהליכי הערכת טכנולוגיות בריאות (HTA), בעוד שבשראל אפשרויות המעורבות מצומצמות.

השפעת המטופלים בישראל מתבצעת בעיקר דרך ערוצים לא-פורמליים, כגון פעילות ציבורית, תקשורתית ופוליטית.

חקר אסטרטגיות ההשפעה של המטופלים וניתוח אפקטיביות מעורבותם חיוני לשיפור תהליך עדכון הסל, תוך הבטחת ייצוג הולם של כלל בעלי העניין, ובפרט של המטופלים.

שיטות מחקר

מתודולוגיה מחקרית

שני שאלונים מתוקפים ומקוונים, שפותחו על בסיס ממצאי ראיונות עומק מקדימים עם מובילי דעה וקובעי מדיניות ועל פרקטיקות בינלאומיות.

משתתפים

201 אנשי הצוות המטפל (150 צוות רפואי ו-51 צוות סיעודי)
161 בעלי תפקידים בעמותות החולים בישראל.

איסוף מידע

המשתתפים דירגו תפיסות לגבי מידת השימוש והאפקטיביות של אסטרטגיות השפעה שונות בסולם ליקרט בן 5 דרגות (1="בכלל לא חשוב" ועד 5="חשיבות רבה מאוד"), כולל תקשורת ישירה עם מקבלי החלטות, שימוש בתקשורת המונים, לוביסטים, ושיתופי פעולה עם גורמים מקצועיים.

ממצאי המחקר

לא נרשמה הסכמה גבוהה (מעל 50% שענו "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד") לגבי אף אחת מאסטרטגיות ההשפעה שנבחנו.

בקרב עמותות החולים נרשמה הסכמה בינונית ומעלה (מענה "במידה בינונית" ומעלה) לגבי:

- מכתבי עמותות לוועדת הסל (73%)
- סיפורי מטופלים בתקשורת (70%)
- פעילות לובי (57%)

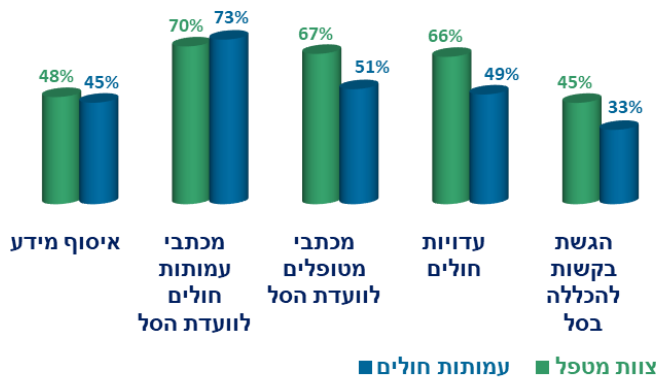
בקרב הצוותים המטפלים הובעה הסכמה בינונית ומעלה לגבי:

- סיפורי מטופלים בתקשורת (73%)
- מכתבי עמותות לוועדת הסל (70%)
- פעילות לובי (68%).

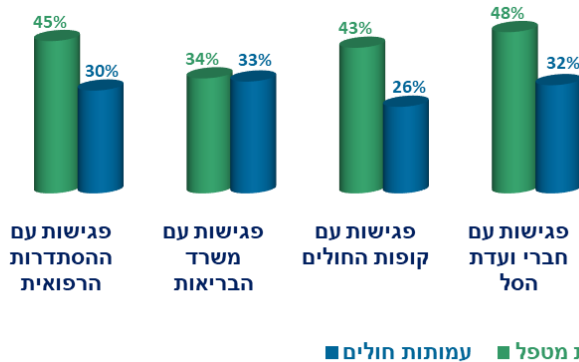
הגשת בקשות להכללה בסל ופגישות עם קופות החולים ומשרד הבריאות זכו להסכמה נמוכה בקרב המטופלים והצוותים המטפלים, ממצא המעיד על תפיסת אפקטיביות נמוכה של הערוצים הפורמליים.

מסקנות והמלצות

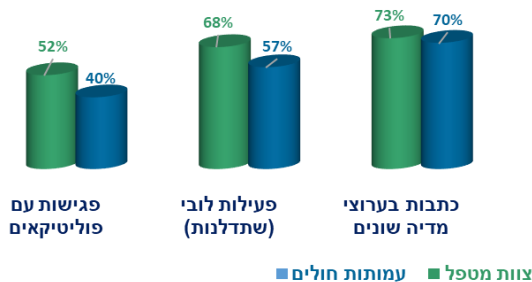
- רוב האסטרטגיות נתפסו כבעלות השפעה מוגבלת, ממצא המצביע על אתגרים משמעותיים העומדים בפני המטופלים.
- התפיסה הרווחת היא כי ההשפעה מתבטאת בעיקר דרך פניה בכתב, פעילות לובי ותקשורת ציבורית, בעוד שהאפקטיביות הנמוכה של הגשת בקשות ומפגשים עם מקבלי החלטות מצביעה על חסמים מבניים.
- מומלץ לפתח מסגרת פורמלית למעורבות ארגוני חולים בתהליכי HTA בישראל, הכוללת הכשרה ובניית יכולות בעמותות החולים, הגברת מודעות, הקצאת משאבים, טיפוח תרבות ארגונית לשיתוף פעולה והגברת שקיפות.

תרשים 1: מעורבות בשלבים הפורמליים של תהליך עדכון הסל

תרשים 2: אינטראקציות עם קובעי מדיניות ומקבלי החלטות

תרשים 3: השפעה בזירה הציבורית והפוליטית